

Mark- och miljödomstolen

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Remiss av SOU 2021:51, Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar

M 2021/01219

Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt lämnar följande yttrande

Artskyddsbestämmelsernas inplacering i 8 kap. miljöbalken

Mark- och miljödomstolen tillstyrker att bestämmelserna om fridlysning och artskydd lyfts till 8 kap. miljöbalken. Mark- och miljödomstolen delar utredningens bedömning att reglerna är ingripande, komplexa och att bl.a. kopplingen till EU-rätten gör att det finns ett starkt behov av förarbeten.

Livsmiljöunderlag 8 kap. 7-8 §§ miljöbalken samt 74-77 §§ artskyddsförordningen

Länsstyrelsen har redan ett liknande eller överlappande uppdrag som handlar om planeringsunderlag. Jfr. 3 kap. 12 § miljöbalken. Även om utformningen är snarlik och utgångspunkten är att ställa samman kända data framstår det emellertid som uppenbart att biologiska data som avses i detta fall är mer dynamiska och att det därför krävs löpande och återkommande inventeringar av arter och habitat vilket i sig kan komma att bli resurskrävande om syftet med regleringen ska kunna nås. Det framstår som angeläget att beslut om livsmiljöunderlag i sig inte bör vara överklagningsbara utan det är först när de läggs till grund för ett ingripandebeslut som frågan kan prövas. Domstolen instämmer här i utredningens analys. Det bör framgå direkt i lagtexten att beslut om att anta livmiljöunderlagen inte är överklagningsbara. Med dessa förbehåll har domstolen inget att erinra mot förslagen.

Fridlysningsparagraferna 8 kap. 9-13 §§ miljöbalken avseende fåglar

Domstolen har noterat att utredningen strikt hänför sig fågeldirektivet och att den tidigare överimplementeringen i 4 § artskyddsförordningen avseende fåglars fortplantningsområden och viloplatsar tagits bort. Detta utesluter dock inte att vissa verksamheter och åtgärder som riskerar att skada eller förstöra sagda områden omfattas av hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

Det bör framhållas att det vid ett tillsynsinslag med stöd av hänsynsreglerna saknas rätt till ersättning.

Övervakning och rapportering av oavsiktligt dödande eller fångande av djur, 8 kap. 17 a § miljöbalken

I den föreslagna bestämmelsen i 8 kap. 17 a § andra stycket anges att det för verksamheter som prövas enligt 9 och 11 kap. miljöbalken ska skyldighet att rapportera oavsiktligt dödande eller fångande av vilda djur av de arter som framgår av föreskrifter meddelade enligt 20 § p 5 regleras i tillståndet.

Det framgår inte av lagtexten om reglering av skyldigheten ska göras för alla verksamheter som prövas enligt 9 eller 11 kap. eller bara för de verksamheter där det föreskrivits skyddsåtgärder. Det bör i lagtexten preciseras vilka verksamheter som avses. Ska skyldigheten gälla beträffande alla verksamheter borde denna skyldighet i stället kunna anges i författning.

Mark- och miljödomstolen anser också att en sådan skyldighet med fördel kan regleras i 22 kap 25 § miljöbalken som innehåller bestämmelser om vad ett tillstånd ska innehålla.

Dispensfrågan i anmälningsärenden, 12 kap. 6 § miljöbalken, 6 § samrådsförordningen

Domstolen anser att den föreslagna ordningen vad gäller dispensprövning i samband med anmälan för samråd behöver utredas och förklaras vidare. Som det framstår ska dispensmyndigheten direkt kunna – utan kommunikering med sökanden – meddela beslut om nekad dispens utan egentlig prövning i samband med att ett beslut om förbud för den anmälda verksamheten meddelas. Den nekade dispensen synes skola grunda sig på att dispensmyndigheten ska utgå ifrån att sökanden vill ha dispensfrågan prövad i ett ärende om anmälan för samråd, om inte annat framgår av anmälan. Samtidigt sägs att man förutsätter att sökanden tror att den anmälda åtgärden kan komma till stånd utan hinder av fridlysningsbestämmelserna. Först om dispensskäl kan antas föreligga bör myndigheten enligt förslaget förelägga sökanden om att ge in en fullständig dispensansökan.

Det beskrivna tillvägagångssättet innefattar enligt vad domstolen kan förstå ett antal delvis motsägelsefulla antaganden från myndighetens sida som sökanden inte har någon möjlighet att bemöta eller ens få kännedom om, och som kan komma att resultera i ett negativt förvaltningsbeslut i en fråga som sökanden inte ens var medveten om skulle prövas. Detta framstår som rättsosäkert och bör övervägas vidare.

Rätt till ersättning vid nekad dispens, 31 kap. 4 § miljöbalken

Mark- och miljödomstolen konstaterar att konstruktionen i huvudsak ansluter till bestämmelserna om ersättning vid nekade dispenser och förbud enligt 7 och 12 kap. miljöbalken vilket således torde vara en fungerande reglering. Domstolen noterar att det föreligger en skillnad i den föreslagna 8 punkten andra meningen såvitt avser ersättning då markanvändningen avsevärt

försvåras i förhållande till huvudregeln i första stycket. Från tillämpnings-synpunkt utgör detta dock inget problem.

Mot bakgrund av att nu även Skogsstyrelsen utöver länsstyrelserna ska kunna hantera dispenser enligt 8 kap. miljöbalken bör frågan om enhetlig tillämpning och tillräckliga anslag för ersättningar ägnas särskild uppmärksamhet.

Klagorätt för ideella organisationer, 16 kap. 3 § miljöbalken

Mark- och miljödomstolen tillstyrker utredningens förslag om att införa en ändring i 16 kap. 13 § miljöbalken för att tydliggöra att överklagbara beslut som fattats med stöd av 8 kap. miljöbalken får överklagas av ideella föreningar eller andra juridiska personer som anges i bestämmelsen.

Domstolen delar också utredningens uppfattning om att det är angeläget att en fullständig översyn görs av klagorättsreglerna i såväl miljöbalken som i de andra lagar som kan bli aktuella enligt vad som följer av såväl Aarhuskonventionen som EU-rätten.

Lena Pettersson

Beslut om detta yttrande har fattats av chefsrådmannen Lena Pettersson efter föredragning av rådmannen Ann Westerdahl. Tekniska rådet Carl-Philip Jönsson och beredningsjuristen Caroline Torstensson har deltagit.